

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

VŨ ĐỨC MẠNH

**TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH THEO LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM,
(TRÊN CƠ SỞ SỐ LIỆU THỰC TIỄN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK LẮK)**

Chuyên ngành: Luật hình sự và tố tụng hình sự
Mã số: 60 38 01 04

TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2015

**Công trình được hoàn thành tại
Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội**

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. CAO THỊ OANH

Phản biện 1:

Phản biện 2:

**Luận văn được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận văn, họp tại
Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội.**

Vào hồi giờ, ngày tháng năm 2015

Có thể tìm hiểu luận văn tại

**Trung tâm tư liệu Khoa Luật – Đại học Quốc gia Hà Nội
Trung tâm Thông tin – Thư viện, Đại học Quốc gia Hà Nội**

MỤC LỤC CỦA LUẬN VĂN

Trang

Trang phụ bìa

Lời cam đoan

Mục lục

Danh mục các bảng

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH TRONG PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM	8
1.1. Khái niệm và ý nghĩa của tội phạm chưa hoàn thành	8
1.1.1. Khái niệm tội phạm chưa hoàn thành.....	8
1.1.2. Ý nghĩa của việc nghiên cứu tội phạm chưa hoàn thành.....	19
1.2. Khái quát lịch sử lập pháp về tội phạm chưa hoàn thành	20
1.2.1. Giai đoạn sau cách mạng tháng 8 đến trước khi Bộ luật hình sự năm 1985 có hiệu lực.....	20
1.2.2. Giai đoạn Bộ luật hình sự năm 1985 có hiệu lực	22
1.2.3. Giai đoạn Bộ luật hình sự năm 1999 có hiệu lực	24
1.3. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong luật hình sự một số nước	27
1.3.1. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong Bộ luật hình sự của nước Thụy Điển.....	27
1.3.2. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong Bộ luật hình sự nước Cộng hòa liên bang Đức	30
Chương 2: QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT HÌNH SỰ NĂM 1999 VỀ TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK LẮK	34
2.1. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về khái niệm và trách nhiệm hình sự đối với tội phạm chưa hoàn thành	34
2.1.1. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về khái niệm tội phạm chưa hoàn thành.....	34
2.1.2. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về trách nhiệm hình sự đối với tội phạm chưa hoàn thành.....	36

2.2.	Thực tiễn áp dụng pháp luật về tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk	40
2.2.1.	Thực tiễn áp dụng pháp luật về chuẩn bị phạm tội trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk	41
2.2.2.	Thực tiễn áp dụng pháp luật về phạm tội chưa đạt trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk	42
Chương 3: KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VÀ CÁC GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ XỬ LÝ ĐỐI VỚI TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK LẮK		92
3.1.	Yêu cầu cấp thiết của việc hoàn thiện pháp luật hình sự liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành	92
3.2.	Kiến nghị hoàn thiện pháp luật hình sự liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành	94
3.3.	Các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk	104
3.3.1.	Nâng cao công tác quản lý, chỉ đạo, điều hành và kiểm tra của Tòa án cấp trên đối với Tòa án cấp dưới	104
3.3.2.	Tăng cường giải thích, hướng dẫn áp dụng pháp luật	105
3.3.3.	Nâng cao năng lực của Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân ...	106
3.3.4.	Nâng cao vai trò của các cơ quan bảo vệ pháp luật.....	108
KẾT LUẬN		111
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO		114

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Tội phạm, hiểu theo nghĩa khái quát nhất là những hành vi nguy hiểm cho xã hội, có lỗi, trái pháp luật hình sự và phải chịu hình phạt.

Tội phạm không phải lúc nào cũng được thực hiện đến cùng mà có thể được thực hiện ở những mức độ khác nhau do nhiều nguyên nhân. Tội phạm diễn ra ở các giai đoạn khác nhau thì mức độ nguy hiểm cho xã hội cũng khác nhau, việc thực hiện tội phạm cố ý trong nhiều trường hợp nó là một quá trình thỏa mãn dần các dấu hiệu cơ bản của cấu thành tội phạm cụ thể được quy định trong phần các tội phạm luật hình sự. Trong quá trình tiến hành dần từng bước đó, có thể do nhiều nguyên nhân khách quan khác nhau không phụ thuộc vào ý chí chủ quan của người phạm tội mà hành vi của họ phải dừng lại khi mới chuẩn bị điều kiện để thực hiện hoặc khi chưa thực hiện hoàn thành tội phạm nào đó. Trong khi đó, pháp luật hình sự lại đặt ra nhiệm vụ đấu tranh phòng, chống tội phạm không chỉ bảo vệ các quan hệ xã hội được luật hình sự xác lập và bảo vệ đã bị tội phạm xâm hại, mà cần bảo vệ các quan hệ xã hội đó trong những trường hợp chưa bị tội phạm xâm hại đến. Nói một cách khác, pháp luật hình sự của Nhà nước đặt ra yêu cầu phải xử lý đồng bộ tất cả các hành vi nguy hiểm cho xã hội là hành vi thực hiện hoàn thành một tội phạm và cả hành vi chưa hoàn thành. Bởi lẽ, việc phát hiện, trừng trị những hành vi phạm tội chưa hoàn thành là nhằm hạn chế đến mức thấp nhất những thiệt hại do hành vi phạm tội có thể gây ra cho xã hội, cho Nhà nước và cho công dân. Nói một cách khác,

không để cho tội phạm gây ra nguy hiểm cho xã hội thì tốt hơn để cho tội phạm xảy ra mới tìm cách khắc phục phòng, chống tội phạm, do đó đây chính là một yêu cầu có ý nghĩa tiên quyết thể hiện trong chính sách hình sự của Nhà nước ta.

Hiện nay, tình hình tội phạm trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk vẫn ngày một gia tăng và gây hậu quả hết sức nghiêm trọng. Tuy nhiên hiện chưa có công trình nào nghiên cứu đề tài: *“Tội phạm chưa hoàn thành theo Luật hình sự Việt Nam, (trên cơ sở số liệu thực tiễn địa bàn tỉnh Đắk Lắk)”*. Do vậy đòi hỏi phải có sự nghiên cứu cụ thể, rõ ràng để có những luận cứ khoa học về tội phạm chưa hoàn thành, nhằm hạn chế đến mức thấp nhất những thiệt hại do hành vi phạm tội có thể gây ra, giúp chúng ta phát hiện, khởi tố, điều tra và đưa ra xét xử một cách kịp thời đối với tội phạm chưa hoàn thành, nhằm đưa ra các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành và làm cho công cuộc đấu tranh phòng, chống tội phạm hình sự trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk đạt được hiệu quả cao. Vì vậy, tôi chọn đề tài *“Tội phạm chưa hoàn thành theo Luật hình sự Việt Nam, (trên cơ sở số liệu thực tiễn địa bàn tỉnh Đắk Lắk)”* làm đề tài luận văn Thạc sĩ luật học của mình.

2. Tình hình nghiên cứu

Trong những năm gần đây, ở nước ta có nhiều công trình nghiên cứu; sách chuyên khảo, sách tham khảo, giáo trình; các bài viết trên các tạp chí chuyên ngành; các luận văn, luận về tội phạm chưa hoàn thành như: *Luật hình sự Việt Nam (Quyển I Những vấn đề chung)*, Đào Trí Úc, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội (2000); *Bình*

luận khoa học Bộ luật hình sự năm 1999 – Phần chung, Đinh Văn Quế, Nxb. thành phố Hồ chí Minh (năm 2000); *Giáo trình Luật hình sự Việt Nam (Phần chung)*, Lê Cẩm, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội (Chủ biên năm 2003 và 2007); *Sách chuyên khảo Sau đại học: Những vấn đề cơ bản trong khoa học luật hình sự (Phần chung)*, Lê Văn Cẩm, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội (2005); *Chế định về các giai đoạn thực hiện tội phạm và mô hình lý luận của nó trong pháp luật hình sự Việt Nam*, Lê Văn Cẩm, tạp chí Dân chủ và pháp luật; *Cấu thành tội phạm và vấn đề xác định giai đoạn thực hiện tội phạm*, TS. Cao Thị Oanh, trường Đại học Luật Hà Nội, năm 2010; “*Một số vấn đề về các giai đoạn thực hiện tội phạm*”, trong sách: *Luật hình sự Việt Nam – Những vấn đề lý luận và thực tiễn*, Lê Thị Sơn, Nxb. Công an Nhân dân, Hà Nội (1997); “*Về trách nhiệm hình sự của hành vi chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt*”, Lê Thị Sơn, tạp chí Luật học; *Chương III, Các giai đoạn phạm tội*, trong sách: *Những vấn đề lý luận cơ bản về tội phạm trong luật hình sự Việt Nam*, Lâm Minh Hạnh, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội, 1986; *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về phạm tội chưa đạt theo luật hình sự Việt Nam*, Luận văn thạc sỹ luật học của Th.S. Hoàng Đức Ngọc, Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội năm 2010; *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về tội phạm chưa hoàn thành theo luật hình sự Việt Nam*, Luận văn thạc sỹ luật học của Th.S. Hồ Thanh Vinh, Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội năm 2014; *Chương XII, Các giai đoạn phạm tội*, trong sách: *Giáo trình Luật hình sự Việt Nam (Phần chung)* (do TSKH. Lê Cẩm chủ biên),

Nguyễn Ngọc Chí, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội (2007); *Một số vấn đề về giai đoạn phạm tội chưa đạt*, Trịnh Quốc Toàn, Tạp chí Khoa học (chuyên san Kinh tế Luật), số 4/2002; *Tội phạm và trách nhiệm hình sự*, Trịnh Tiến Việt, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, năm 2013; “*Về phạm tội chưa đạt và một số hình thức phạm tội khác trong quá trình thực hiện tội phạm*”, Khoa học, Chuyên san Luật học, Trịnh Tiến Việt, năm 2009; *Tiếp tục hoàn thiện các quy định của Bộ luật hình sự trước yêu cầu mới của đất nước*, Trịnh Tiến Việt, tạp chí Tòa án nhân dân số 14(7)/2008, năm 2008; *Tạp chí Khoa học ĐHQGHN*, Trịnh Tiến Việt, Luật học 25, năm 2009; *Giáo trình luật hình sự Việt Nam*, Trường Đại học Luật Hà Nội, Nxb. Công an nhân dân, Hà Nội (năm 2010).v.v...

Từ các công trình trên cho thấy đã có nhiều tác giả nghiên cứu về tội phạm chưa hoàn thành ở những mức độ khác nhau, đề cập đến khái niệm, các đặc điểm cơ bản, trách nhiệm hình sự và việc quyết định hình phạt đối với tội phạm chưa hoàn thành, cụ thể là giai đoạn chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt. Tuy nhiên, chưa có công trình nào đi sâu vào thực tiễn xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk, để nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật và hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận văn:

+ **Mục đích nghiên cứu:** mục đích nghiên cứu của luận văn là đề xuất các kiến nghị hoàn thiện pháp luật và các giải pháp nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về tội phạm chưa hoàn thành. Từ đó đưa

ra các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

+ Nhiệm vụ nghiên cứu:

- Nghiên cứu các vấn đề lý luận về tội phạm chưa hoàn thành.
- Nghiên cứu lịch sử lập pháp về tội phạm chưa hoàn thành trong pháp luật Việt Nam qua các thời kì.
- Nghiên cứu về tội phạm chưa hoàn thành quy định trong luật hình sự một số nước.
- Nghiên cứu quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về tội phạm chưa hoàn thành.
- Nghiên cứu về thực tiễn áp dụng pháp luật về tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.
- Kiến nghị hoàn thiện pháp luật hình sự liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành và đưa ra những các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận văn:

+ Đối tượng nghiên cứu của luận văn:

Luận văn được nghiên cứu dưới góc độ quy định của pháp luật Hình sự về tội phạm chưa hoàn thành và thực tiễn pháp luật về tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014.

+ Phạm vi nghiên cứu của luận văn:

Phạm vi nghiên cứu của luận văn là nghiên cứu những vấn đề liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành, dưới góc độ pháp lý hình sự

và thực tiễn áp dụng pháp luật đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014.

5. Phương pháp luận và các phương pháp nghiên cứu

5.1. Phương pháp luận

Trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật lịch sử và chủ nghĩa duy vật biện chứng Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về Nhà nước và pháp luật, quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của dân, do dân và vì dân, về công tác đấu tranh, phòng chống các loại tội phạm, về vấn đề cải cách tư pháp được thể hiện trong các Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XI và Nghị quyết số 08/NQ-TW ngày 02/01/2002 của Bộ chính trị “*Về một số nhiệm vụ trọng tâm trong công tác tư pháp trong thời gian tới*”, và nhất là trong Nghị quyết số 48/NQ-TW ngày 02/06/2005 của Bộ chính trị “*Về chiến lược xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam đến năm 2020*”, Nghị quyết số 49/NQ-TW ngày 02/06/2005 của Bộ chính trị “*Về chiến lược cải cách tư pháp đến năm 2020*”, cũng như các công trình khoa học của các tác giả nghiên cứu về tội phạm chưa hoàn thành.

5.2. Các phương pháp nghiên cứu

Các phương pháp cụ thể được sử dụng nghiên cứu đề tài bao gồm: quy nạp, diễn dịch, thống kê tội phạm, phân tích, tổng hợp, so sánh, điều tra, khảo sát, tổng kết kinh nghiệm. Từ đó rút ra những đánh giá, kết luận và đề xuất các kiến nghị liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành.

6. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận văn

- Về lý luận:

Luận văn là công trình nghiên cứu toàn diện về tội phạm chưa hoàn thành được quy định trong Luật hình sự từ thực tiễn trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk. Dựa trên sự phân tích lý luận và tổng kết thực tiễn để đưa ra những luận giải, những căn cứ khoa học, để từ đó đưa ra kết luận, kiến nghị có ý nghĩa lý luận và thực tiễn về các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk.

- Về thực tiễn:

Kết quả nghiên cứu đề tài có thể tham khảo để nâng cao hiệu quả xử lý đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk. Đề tài có thể được dùng làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu, giảng dạy và học tập trong các cơ sở đào tạo luật.

7. Cơ cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, nội dung của luận văn gồm 3 chương:

Chương 1

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH TRONG PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

1.1. Khái niệm và ý nghĩa của tội phạm chưa hoàn thành

1.1.1. Khái niệm tội phạm chưa hoàn thành

Cho đến nay, khái niệm tội phạm chưa hoàn thành vẫn chưa được pháp luật hình sự Việt Nam ghi nhận cụ thể.

Trong khoa học luật hình sự Việt Nam, GS.TSKH. Lê Văn Cẩm đưa ra quan điểm về khái niệm tội phạm chưa hoàn thành như sau: tội phạm chưa hoàn thành là hành vi chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt. Theo tác giả, quan điểm của GS.TSKH. Lê Văn Cẩm là phù hợp với những quy định của Bộ luật hình sự Việt Nam về các giai đoạn thực hiện tội phạm.

Như vậy, chúng ta có thể hiểu khái niệm tội phạm chưa hoàn thành là hành vi chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt.

Nội dung cụ thể của hai giai đoạn thực hiện tội phạm này được pháp luật hình sự Việt Nam quy định cụ thể tại Điều 17 và Điều 18 Bộ luật hình sự.

*/ Từ khái niệm về tội phạm chưa hoàn thành, tác giả phân tích các đặc điểm của tội phạm chưa hoàn thành.

1.1.2. Ý nghĩa của việc nghiên cứu tội phạm chưa hoàn thành

Việc nghiên cứu về tội phạm chưa hoàn thành có ý nghĩa rất quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

1.2. Khái quát lịch sử lập pháp về tội phạm chưa hoàn thành

1.2.1. Giai đoạn sau cách mạng tháng 8 đến trước khi Bộ luật hình sự năm 1985 có hiệu lực

Trong thời gian này, các văn bản pháp luật hình sự Việt Nam là một tập hợp các văn bản đơn hành thể hiện dưới nhiều hình thức như Sắc lệnh, Thông tư, Điều lệ... ở giai đoạn này, tuy chưa quy định cụ thể nhưng đã có sự phân hóa trách nhiệm hình sự và hình phạt đối với từng giai đoạn phạm tội, từ đó quy định trách nhiệm hình sự phù hợp với tính chất và mức độ phạm tội của tội phạm.

1.2.2. Giai đoạn Bộ luật hình sự năm 1985 có hiệu lực

Có thể nói, Bộ luật hình sự năm 1985 là sự kết hợp thành tựu 40 năm hoạt động lập pháp của chính quyền cách mạng Việt Nam, tuy đã thể hiện được sự phân hóa hợp lý trong quy định về xác lập trách nhiệm hình sự đối với từng giai đoạn phạm tội, nhưng vẫn chưa thể hiện được sự phân hóa hợp lý trong quy định về xác định trách nhiệm hình sự.

1.2.3. Giai đoạn Bộ luật hình sự năm 1999 có hiệu lực

Bộ luật hình sự năm 1999 đã có những điểm mới liên quan đến trách nhiệm hình sự và quyết định hình phạt trong trường hợp chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt để khắc phục những hạn chế, từ đó phân hóa hơn trách nhiệm hình sự đối với các hành vi thực hiện tội phạm có ý ở các mức độ khác nhau.

1.3. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong luật hình sự một số nước

Qua tìm hiểu pháp luật hình sự của Thụy Điển và Cộng hòa liên bang Đức cho thấy các nước đều quy định về các giai đoạn thực hiện tội phạm, trong lý luận và thực tiễn đều thừa nhận quá trình phạm tội do cố ý tiến triển qua ba giai đoạn. Tuy nhiên, do nhiều lý do khác nhau mà Bộ luật hình sự của các nước có những quy định giống và khác nhau về các giai đoạn thực hiện tội phạm và về xác định trách nhiệm hình sự đối với tội phạm chưa hoàn thành.

1.3.1. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong Bộ luật hình sự của nước Thụy Điển

1.3.2. Tội phạm chưa hoàn thành quy định trong Bộ luật hình sự nước Cộng hòa liên bang Đức

Chương 2

QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT HÌNH SỰ NĂM 1999 VỀ TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK LẮK

2.1. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về khái niệm và trách nhiệm hình sự đối với tội phạm chưa hoàn thành

2.1.1. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về khái niệm tội phạm chưa hoàn thành

Hiện nay, Bộ luật hình sự năm 1999 chưa có điều luật cụ thể nào quy định về khái niệm tội phạm chưa hoàn thành, nhưng đã có những quy định cụ thể về các giai đoạn phạm tội trong tội phạm chưa hoàn thành là chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt. Như vậy, Bộ luật hình sự năm 1999 đã có sự phân biệt giữa tội phạm chưa hoàn thành với tội phạm đã hoàn thành,

2.1.2. Quy định của Bộ luật hình sự năm 1999 về trách nhiệm hình sự đối với tội phạm chưa hoàn thành

Người thực hiện tội phạm chưa hoàn thành sẽ phải chịu trách nhiệm hình sự nếu biểu hiện đầy đủ các yếu tố sau:

- Tội phạm thực hiện hành vi phạm tội mà hành vi đó là hành vi nguy hiểm cho xã hội, gây thiệt hại hoặc đe dọa gây thiệt hại được Bộ luật hình sự quy định.

- Giai đoạn thực hiện của tội phạm là giai đoạn chuẩn bị phạm tội hay phạm tội chưa đạt.

- Người phạm tội có đầy đủ năng lực trách nhiệm hình sự.

- Người phạm tội đạt độ tuổi nhất định.

- Người phạm tội phải có lỗi.

2.2. Thực tiễn áp dụng pháp luật về tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk

Thông qua phương pháp điều tra án điển hình, thực hiện việc nghiên cứu 200 bản án hình sự trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014 đã cho thấy tỷ lệ bản án của tội phạm chưa hoàn thành so với tội phạm đã hoàn thành như sau:

Bảng 2.1: So sánh tỷ lệ bản án của tội phạm chưa hoàn thành so với tội phạm đã hoàn thành thông qua nghiên cứu 200 bản án trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014

100 bản án hình sự của Tòa án nhân dân hai cấp tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014		
	Tội phạm chưa hoàn thành	Tội phạm hoàn thành
Số vụ	20	180
Tỷ lệ	10%	90%

Trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành thì tội phạm đã bị xét xử về những tội sau:

Bảng 2.2: So sánh tỷ lệ các tội phạm cụ thể trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành

Tội phạm chưa hoàn thành (Số lượng: 20 bản án)			
Loại tội	Số lượng bản án	Tỷ lệ	Điều luật áp dụng
Tội giết người	12	60%	93
Tội trộm cắp tài sản	5	25%	138
Tội hiếp dâm trẻ em	3	15%	112

Như vậy, tỷ lệ bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành còn khá thấp so với tội phạm hoàn thành. Trong đó tội phạm chưa hoàn thành chủ yếu được áp dụng đối với Tội giết người, Tội trộm cắp tài sản và Tội hiếp dâm trẻ em.

2.2.1. Thực tiễn áp dụng pháp luật về chuẩn bị phạm tội trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk

Trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành thì giai đoạn chuẩn bị phạm tội được thể hiện như sau:

Bảng 2.3: Tỷ lệ giai đoạn chuẩn bị phạm tội trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành

Tội phạm chưa hoàn thành (Số lượng: 20 bản án)		
Giai đoạn phạm tội	Số lượng bản án	Tỷ lệ
Chuẩn bị phạm tội	0	0%

Như vậy không có vụ án nào mà Tòa án xét xử tội phạm ở giai đoạn chuẩn bị phạm tội. Qua khảo sát ngẫu nhiên từ những người tiến hành tố tụng tại Đắk Lắk (10 Thẩm phán cấp tỉnh, 20 Thẩm phán cấp huyện, 10 Kiểm sát viên, 10 Điều tra viên) cho thấy các vụ án được đưa ra xét xử ở giai đoạn chuẩn bị phạm tội trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014 là không có, phần lớn cho rằng nguyên nhân là do có nhiều khó khăn trong việc chứng minh hành vi phạm tội, người phạm tội không thừa nhận mục đích các hành vi chuẩn bị phạm tội của mình.

2.2.2. Thực tiễn áp dụng pháp luật về phạm tội chưa đạt trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk

Trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành thì các giai đoạn thực hiện tội phạm được thể hiện như sau:

Bảng 2.4: So sánh tỷ lệ giai đoạn chuẩn bị phạm tội so với giai đoạn phạm tội chưa đạt trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa hoàn thành

Tội phạm chưa hoàn thành (Số lượng: 20 bản án)		
Các giai đoạn	Số lượng bản án	Tỷ lệ
Chuẩn bị phạm tội	0	0%
Phạm tội chưa đạt	20	100%

Như vậy, có 20 vụ án mà Tòa án xét xử tội phạm ở giai đoạn phạm tội chưa đạt (đạt tỷ lệ 100%).

Cũng thông qua phương pháp điều tra án điển hình thì các trường hợp phạm tội chưa đạt được thể hiện như sau:

Bảng 2.5: So sánh tỷ lệ các trường hợp phạm tội chưa đạt trong 20 bản án hình sự về tội phạm chưa đạt

Phạm tội chưa đạt (Số lượng: 20 bản án)		
Giai đoạn	Số lượng bản án	Tỷ lệ
Phạm tội chưa đạt chưa hoàn thành	15	75%
Phạm tội chưa đạt đã hoàn thành	5	25%
Phạm tội chưa đạt vô hiệu	0	0%

*/ Qua thực tiễn xét xử một số vụ án liên quan đến tội phạm chưa đạt thì có những vụ án mà Tòa án đã áp dụng pháp luật đúng.

*/ Qua thực tiễn xét xử một số vụ án liên quan đến tội phạm chưa đạt vẫn còn có những tồn tại và những quan điểm giải quyết vụ án khác nhau, cụ thể như:

- Việc định tội danh đối với tội phạm chưa đạt còn có một số quan điểm khác.

- Mặc dù bị cáo phạm tội ở giai đoạn chưa đạt, tuy nhiên một số bản án lại không ghi và không áp dụng Điều luật về phạm tội chưa đạt được quy định trong Bộ luật hình sự.

- Mặc dù bị cáo phạm tội ở giai đoạn đã hoàn thành, tuy nhiên bản án lại áp dụng Điều luật về phạm tội chưa đạt được quy định trong Bộ luật hình sự để làm căn cứ quyết định hình phạt đối với bị cáo.

- Phần quyết định của một số bản án áp dụng thiếu Điều luật về phạm tội chưa đạt và quyết định hình phạt đối với phạm tội chưa đạt.

- Về hình thức trong các bản án mà bị cáo phạm tội chưa đạt, Tòa án không phân tích rõ trong phần xét thấy của bản án hành vi của bị cáo thuộc giai đoạn nào, mà đa phần các bản án đều ghi trong phần xét thấy là: bị cáo không thực hiện được tội phạm là ngoài ý muốn.

- Hầu hết các bản án không ghi rõ bị cáo phạm tội ở giai đoạn phạm tội chưa đạt chưa hoàn thành hay ở giai đoạn phạm tội chưa đạt đã hoàn thành.

- Việc quyết định hình phạt đối với tội phạm chưa đạt còn chưa đúng với quy định tại khoản 3 Điều 52 Bộ luật Hình sự.

- Thực tiễn xét xử vẫn còn có những quan điểm giải quyết vụ án khác nhau về việc tội phạm có phạm tội ở giai đoạn chưa đạt vô hiệu hay không?.

Chương 3

KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VÀ CÁC GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ XỬ LÝ ĐỐI VỚI TỘI PHẠM CHƯA HOÀN THÀNH TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐẮK LẮK

3.1. Yêu cầu cấp thiết của việc hoàn thiện pháp luật hình sự liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành

Bộ chính trị đã ban hành Nghị quyết số 48-NQ/TW ngày

24/5/2005, xác định “Về Chiến lược xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật Việt Nam đến năm 2010, định hướng đến năm 2020”, vì vậy sự cần thiết của việc hoàn thiện các quy định trong Bộ luật hình sự Việt Nam là vấn đề hết sức quan trọng.

+ **Yêu cầu cấp thiết về mặt pháp luật:** việc áp dụng Bộ luật hình sự hiện hành về tội phạm chưa hoàn thành cho thấy còn nhiều bất cập, cụ thể là các Điều 17, 18 và 52 Bộ luật hình sự.

+ **Yêu cầu cấp thiết về mặt thực tiễn:** qua nghiên cứu 20 vụ án điển hình về tội phạm chưa hoàn thành cho thấy những tồn tại, vướng mắc trong thực tiễn áp dụng các quy định của Bộ luật hình sự liên quan.

3.2. Kiến nghị hoàn thiện pháp luật hình sự liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành

Qua tham khảo các quan điểm của các tác giả về những kiến nghị để hoàn thiện pháp luật hình sự của Việt Nam liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành, tác giả đưa ra những kiến nghị như sau:

Thứ nhất, cần bổ sung một Điều luật về tội phạm chưa hoàn thành, cụ thể Điều luật cần bổ sung như sau:

“Điều...: Tội phạm chưa hoàn thành

1. Tội phạm chưa hoàn thành là hành vi chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt.

2. Người phạm tội chưa hoàn thành phải chịu trách nhiệm hình sự về tội định thực hiện, được quy định theo Điều luật tương ứng của Bộ luật này”.

Thứ hai, tại Điều 17 Bộ luật Hình sự cần sửa đổi, bổ sung Điều luật như sau (phần in nghiêng là phần kiến nghị sửa đổi, bổ sung):

“Điều 17. Chuẩn bị phạm tội

Chuẩn bị phạm tội là tìm kiếm, sửa soạn công cụ, phương tiện, *tìm kiếm, liên kết những người đồng phạm* hoặc tạo ra những điều kiện khác để thực hiện tội phạm, *nhưng không thực hiện được tiếp hành vi của mình vì những nguyên nhân ngoài ý muốn của người chuẩn bị phạm tội.*

Người chuẩn bị phạm một hay nhiều tội rất nghiêm trọng, đặc biệt nghiêm trọng thì phải chịu trách nhiệm hình sự về *một hay nhiều tội định thực hiện đó*”.

Thứ ba, tại Điều 18 Bộ luật Hình sự cần sửa đổi, bổ sung Điều luật như sau (phần in nghiêng là phần kiến nghị sửa đổi, bổ sung):

“Điều 18. Phạm tội chưa đạt

1. Phạm tội chưa đạt là cố ý thực hiện tội phạm nhưng không thực hiện được đến cùng vì những nguyên nhân khách quan ngoài ý muốn của người phạm tội.

2. Phạm tội chưa đạt thuộc một trong những trường hợp sau đây:

a) Phạm tội chưa đạt chưa hoàn thành là trường hợp vì những nguyên nhân khách quan ngoài ý muốn mà người phạm tội chưa thực hiện hết các hành vi cần thiết để gây ra hậu quả nên hậu quả chưa xảy ra;

b) Phạm tội chưa đạt đã hoàn thành là trường hợp vì những nguyên nhân khách quan ngoài ý muốn mà người phạm tội đã thực hiện các hành vi cần thiết để gây ra hậu quả nên hậu quả chưa xảy ra hoặc đã xảy ra nhưng chưa phù hợp với dấu hiệu hậu quả trong cấu thành tội phạm.

3. Người phạm tội chưa đạt phải chịu trách nhiệm hình sự về tội phạm chưa đạt. *Trường hợp phạm tội chưa đạt đã hoàn thành phải chịu trách nhiệm hình sự nghiêm khắc hơn so với phạm tội chưa đạt chưa hoàn thành*”.

Thứ tư, tại Điều 52 Bộ luật Hình sự cần sửa đổi, bổ sung Điều luật như sau (phần in nghiêng là phần kiến nghị sửa đổi, bổ sung):

“Điều 52. Quyết định hình phạt trong trường hợp chuẩn bị phạm tội, phạm tội chưa đạt

1. Đối với hành vi chuẩn bị phạm tội và hành vi phạm tội chưa đạt, hình phạt được quyết định theo các điều, *khoản* của Bộ luật này về các tội phạm tương ứng tùy theo tính chất, mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi, mức độ thực hiện ý định phạm tội và những tình tiết khác khiến cho tội phạm không thực hiện được đến cùng.

2. *Khung hình phạt được áp dụng đối với chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt là khung mà hành vi phạm tội thỏa mãn có thể là khung cơ bản, khung tăng nặng hay khung giảm nhẹ.*

3. Đối với trường hợp chuẩn bị phạm tội, nếu *khung hình phạt* được áp dụng có hình phạt cao nhất là tù chung thân hoặc tử hình, thì mức hình phạt cao nhất được áp dụng là không quá hai mươi năm tù; nếu là tù có thời hạn thì mức hình phạt không quá một phần hai mức phạt tù *thấp nhất đến không quá một phần hai mức phạt tù cao nhất mà điều luật quy định.*

4. Đối với trường hợp phạm tội chưa đạt, nếu *khung hình phạt* được áp dụng có hình phạt cao nhất là tù chung thân hoặc tử hình, thì chỉ có thể áp dụng hình phạt tù chung thân trong trường hợp đặc biệt

ng nghiêm trọng; nếu là tù có thời hạn thì mức hình phạt không quá ba phần tư mức phạt tù *thấp nhất đến không quá ba phần tư mức phạt tù cao nhất mà điều luật quy định*".

3.3. Các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật đối với tội phạm chưa hoàn thành trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk

3.3.1. Nâng cao công tác quản lý, chỉ đạo, điều hành và kiểm tra của Tòa án cấp trên đối với Tòa án cấp dưới

Tăng cường hơn nữa vai trò chỉ đạo của Tòa án cấp trên đối với Tòa án cấp dưới trong công tác xét xử để chỉ đạo kịp thời, chính xác công tác giải quyết án hình sự ở Tòa án các cấp.

3.3.2. Tăng cường giải thích, hướng dẫn áp dụng pháp luật

Trong thực tiễn xét xử còn có những vướng mắc trong nhận thức đánh giá chứng cứ và xác định tội danh và quyết định hình phạt đối với tội phạm chưa hoàn thành. Vì vậy cần phải tăng cường giải thích, hướng dẫn áp dụng pháp luật.

3.3.3. Nâng cao năng lực của Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân

Hoạt động xét xử của Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân có tính chuyên môn cao, đòi hỏi sự cẩn trọng, trách nhiệm nặng nề; do đó cần nâng cao năng lực của Thẩm phán và Hội thẩm nhân dân.

3.3.4. Nâng cao vai trò của các cơ quan bảo vệ pháp luật

3.3.4.1. Nâng cao vai trò của Cơ quan điều tra

Điều tra tội phạm là giai đoạn đầu và rất quan trọng trong tố tụng hình sự, do đó cần nâng cao vai trò của Cơ quan điều tra.

3.3.4.2. Nâng cao vai trò của Viện kiểm sát

Vai trò của Viện kiểm sát trong việc thực hành quyền công tố

và kiểm sát các vụ án hình sự có vị trí rất quan trọng. Vì vậy, cần nâng cao vai trò của Viện kiểm sát trong thực hành quyền công tố đối với công tác điều tra các vụ án hình sự.

3.3.4.3. Nâng cao vai trò của Tòa án nhân dân

Từ nghiên cứu thực tiễn trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk cho thấy việc vận dụng pháp luật trong một số vụ án hình sự của Tòa án còn có những tồn tại, vướng mắc. Vì vậy, cần phải nâng cao vai trò của Tòa án trong công tác xét xử các vụ án hình sự.

KẾT LUẬN

Qua việc nghiên cứu đề tài luận văn thạc sĩ “Tội phạm chưa hoàn thành theo Luật hình sự Việt Nam, trên cơ sở số liệu thực tiễn địa bàn tỉnh Đắk Lắk”, tác giả xin được đưa ra một số kết luận chung như sau:

1. Nhìn chung, pháp luật hình sự trên thế giới và tại Việt Nam đa phần đều phân biệt các giai đoạn thực hiện tội phạm, nhằm đánh giá mức độ thực hiện tội phạm ở các giai đoạn khác nhau và qua đó có cơ sở xác định phạm vi trách nhiệm hình sự của người phạm tội, từ đó đặt ra yêu cầu phải xử lý đồng bộ tất cả các hành vi nguy hiểm cho xã hội là hành vi thực hiện hoàn thành một tội phạm và cả hành vi chưa hoàn thành. Việc phát hiện, trừng trị những hành vi phạm tội chưa hoàn thành là nhằm hạn chế đến mức thấp nhất những thiệt hại cho xã hội do hành vi phạm tội có thể gây ra cho xã hội, cho Nhà nước và cho công dân.

2. Pháp luật hình sự Việt Nam chưa có điều luật nào quy định

cụ thể về khái niệm tội phạm chưa hoàn thành, nhưng đã có những quy định cụ thể về các giai đoạn phạm tội trong tội phạm chưa hoàn thành là chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt, đó là những bước trong quá trình thực hiện tội phạm do cố ý, dựa vào tính chất, mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi phạm tội, thời điểm chấm dứt của những hành vi đó để làm cơ sở xác định các giai đoạn phạm tội của tội phạm. Như vậy, nhìn chung pháp luật hình sự Việt Nam đã có sự phân biệt rõ ràng giữa tội phạm chưa hoàn thành với tội phạm đã hoàn thành, điều này tạo cơ sở cho việc xác định trách nhiệm hình sự đối với tội phạm ở những giai đoạn phạm tội khác nhau, với tính chất mà mức độ nguy hiểm khác nhau.

3. Bộ luật hình sự Việt Nam và Bộ luật hình sự nhiều nước trên thế giới có quy định giống nhau và khác nhau về tội phạm chưa hoàn thành. Trong Bộ luật hình sự Việt Nam không có quy định cụ thể về tội phạm chưa hoàn thành. Tuy nhiên, với điều luật quy định về chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt (Điều 17 và Điều 18) và điều 52 quy định về nguyên tắc quyết định hình phạt đối với chuẩn bị phạm tội và phạm tội chưa đạt, khi áp dụng các quy định này có nhiều vấn đề còn tồn tại, vướng mắc trong thực tiễn điều tra, truy tố và xét xử. Do đó, cần phải hoàn thiện pháp luật hình sự của Việt Nam liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành, cụ thể như sau: cần quy định một khái niệm cụ thể về tội phạm chưa hoàn thành, để có căn cứ làm nguyên tắc chung xử lý, đồng thời phân biệt giữa tội phạm chưa hoàn thành và tội phạm đã hoàn thành; cần quy định thêm tại Điều 18 Bộ luật hình sự về phạm tội chưa đạt chưa hoàn

thành và trường hợp phạm tội chưa đạt đã hoàn thành, để phân biệt các giai đoạn khác nhau trong trường hợp phạm tội chưa đạt; cần quy định rõ ràng việc quyết định hình phạt tại khoản 2 và khoản 3 Điều 52 Bộ luật hình sự trong trường hợp chuẩn bị phạm tội, phạm tội chưa đạt liên quan đến mức phạt tù thấp nhất và cao nhất.

4. Cho đến nay, vì những điều kiện nhất định mà ngành Tòa án không có số liệu thống kê một cách cụ thể về tội phạm chưa hoàn thành được thực hiện, mỗi năm có bao nhiêu trường hợp tội phạm chưa hoàn thành xảy ra, có bao nhiêu trường hợp quyết định đúng sai, tỷ lệ giữa tội phạm chưa hoàn thành với phạm tội đã hoàn thành được thực hiện là bao nhiêu. Thông qua phương pháp đánh giá ngẫu nhiên các bản án hình sự của Tòa án và điều tra án điển hình, qua nghiên cứu 200 bản án trên địa bàn tỉnh Đắk Lắk từ năm 2007 đến năm 2014 thì có 20 vụ án mà Tòa án xét xử tội phạm ở giai đoạn chưa hoàn thành, như vậy so với giai đoạn tội phạm đã hoàn thành thì tội phạm chưa hoàn thành chiếm tỷ lệ thấp, nguyên nhân là do có nhiều khó khăn trong việc chứng minh hành vi phạm tội, người phạm tội không thừa nhận mục đích các hành vi chuẩn bị phạm tội của mình, việc đánh giá từ phía các cơ quan tiến hành tố tụng trong chuẩn bị của tội phạm còn chưa chính xác. Từ những nguyên nhân trên các cơ quan tiến hành tố tụng cần xem xét, đánh giá một cách toàn diện, đầy đủ các tình tiết, đánh giá đúng bản chất của sự việc nhằm phát hiện, khởi tố, điều tra và đưa ra xét xử một cách kịp thời đối với tội phạm chưa hoàn thành, nếu không sẽ gây ra những hậu quả hết sức nghiêm trọng và làm cho công cuộc đấu tranh phòng,

chống tội phạm của các cơ quan tư pháp hình sự gặp rất nhiều khó khăn. Bởi lẽ, việc phát hiện, trừng trị những hành vi phạm tội chưa hoàn thành là nhằm hạn chế đến mức thấp nhất những thiệt hại do hành vi phạm tội có thể gây ra cho xã hội, cho Nhà nước và cho công dân. Nói một cách khác, không để cho tội phạm gây ra nguy hiểm cho xã hội thì tốt hơn để cho tội phạm xảy ra mới tìm cách khắc phục phòng, chống tội phạm, do đó đây chính là một yêu cầu có ý nghĩa tiên quyết thể hiện trong chính sách hình sự của Nhà nước ta.

5. Nhìn chung hệ thống pháp luật nước ta còn chưa thực sự đồng bộ. Chất lượng các văn bản pháp luật chưa cao. Công tác tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật còn hạn chế. Để đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ của thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, chủ động hội nhập quốc tế, cần phải khẩn trương xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch. Việc nghiên cứu luận văn này có vai trò đóng góp cho công cuộc xây dựng những quy định mới nhằm hoàn thiện pháp luật hình sự Việt Nam liên quan đến tội phạm chưa hoàn thành, đó là vấn đề mang tính cấp thiết, đáp ứng được yêu cầu thực tiễn của việc xác định trách nhiệm hình sự áp dụng đối với tội phạm chưa hoàn thành và góp phần vào quá trình đấu tranh phòng và chống tội phạm.